

1 Βάρος της απόδειξης

1.1 Ποιοι είναι οι κανόνες που διέπουν το βάρος της απόδειξης;

Το σουηδικό δίκαιο ερείδεται στις αρχές της ελευθερίας των μέσων αποδείξεως και της ελεύθερης εκτιμήσεως των αποδείξεων. Κατόπιν λεπτομερούς αξιολόγησης όλων των αποδεικτικών μέσων που παρουσιάστηκαν ενώπιόν του, το δικαστήριο πρέπει να αποφασίσει ποια στοιχεία της υπόθεσης πρέπει να θεωρείται ότι αποδείχθηκαν. Το δικαστήριο αποφασίζει σχετικά με την αποδεικτική ισχύ που πρέπει να προσδίδεται στα αποδεικτικά στοιχεία.

Βάσει της νομολογίας έχουν θεσπιστεί ορισμένοι κανόνες σχετικά με το παραδεκτό των αποδεικτικών στοιχείων, μεταξύ άλλων και σε σχέση με το ποιος φέρει το βάρος της απόδειξης. Ένας εξαιρετικά απλουστευμένος βασικός κανόνας, στον οποίο υπάρχουν πολλές εξαιρέσεις, είναι ότι ο διάδικος που υποστηρίζει κάτι είναι και εκείνος που πρέπει να αποδείξει τους ισχυρισμούς του. Σε περίπτωση που ένας από τους διαδίκους δύναται να εξασφαλίσει με μεγαλύτερη ευχέρεια αποδεικτικά στοιχεία για μια συγκεκριμένη υπόθεση, φέρει συχνά και το βάρος της απόδειξης. Ομοίως, οι δυσκολίες που μπορεί να συνεντάγεται η προσκόμιση αποδεικτικών στοιχείων σχετικά με μια συγκεκριμένη κατάσταση από έναν διάδικο μπορεί να είναι σημαντικές για τον προσδιορισμό του διαδίκου που φέρει το βάρος της απόδειξης. Εάν, για παράδειγμα, ο ένας εκ των διαδίκων απαιτεί την αποπληρωμή οφειλής, πρέπει να αποδείξει ότι έχει νόμιμη αξίωση έναντι του αντιδίκου. Εάν ο αντίδικος το αμφισβητήσει αυτό με το σκεπτικό ότι η πληρωμή έχει ήδη γίνει, τότε φέρει και το βάρος της απόδειξης ότι η εν λόγω αποπληρωμή έχει πράγματι γίνει. Σε υποθέσεις που αφορούν ευθύνη για ζημίες, ο διάδικος που ισχυρίζεται ότι υπέστη τη ζημία φέρει κατά κανόνα και το βάρος της απόδειξης. Ενδέχεται επίσης το βάρος της απόδειξης για μια συγκεκριμένη υπόθεση να αντιστραφεί σε ορισμένες περιπτώσεις αποδεικτικών στοιχείων.

Εάν τα αποδεικτικά στοιχεία που προσκομίζονται δεν είναι αρκούντως αδιάσειστα, το δικαστήριο δεν μπορεί να βασιστεί κατά την εξέτασή του στη συγκεκριμένη περίπτωση για την εκδίκαση της υπόθεσης. Εάν πρόκειται για ζήτημα εκτίμησης της αξίας της ζημίας που προκλήθηκε, τότε προβλέπεται εξαιρετικά σύμφωνα με την οποία, σε περίπτωση που είναι αδύνατη ή πολύ δύσκολη η προσκόμιση αποδεικτικών στοιχείων σχετικά με την έκταση της ζημίας, το δικαστήριο μπορεί να εκτιμήσει ότι η αξία της ζημίας ανέρχεται σε εύλογο ποσό.

1.2 Υπάρχουν κανόνες που εξαιρούν ορισμένα πραγματικά περιστατικά από το βάρος της απόδειξης; Σε ποιες περιπτώσεις; Είναι δυνατό στις περιπτώσεις αυτές να προσκομισθούν αποδείξεις περί της μη ισχύος συγκεκριμένου νόμιμου τεκμηρίου;

Βλ. απάντηση στην ερώτηση 1.1.

1.3 Σε ποιο βαθμό πρέπει το δικαστήριο να πεισθεί για ένα πραγματικό περιστατικό ώστε να βασίσει την απόφασή του στην ύπαρξη αυτού του πραγματικού περιστατικού;

Οι προβλεπόμενες απαιτήσεις όσον αφορά το βάρος των αποδεικτικών στοιχείων διαφέρουν ανάλογα με το είδος της υπόθεσης. Στις αστικές υποθέσεις, η συνήθης απαίτηση είναι ότι τα υπό εξέταση πραγματικά περιστατικά πρέπει να επιβεβαιώνονται από αποδεικτικά στοιχεία. Σε ορισμένες αστικές υποθέσεις το επίπεδο των απαιτήσεων ενδέχεται να λιγότερο υψηλό. Ως παραδείγματα μπορούν να αναφερθούν οι υποθέσεις που αφορούν ασφαλιστήρια συμβόλαια καταναλωτών, όπου κρίνεται επαρκής η πιθανολόγηση ότι το γεγονός που καλύπτεται από την ασφάλιση μάλλον συνέβη παρά ότι δεν έχει συμβεί.

2 Διεξαγωγή αποδείξεων

2.1 Απαιτείται πάντοτε αίτηση διαδίκου για τη διεξαγωγή των αποδείξεων ή μπορεί ο δικαστής σε ορισμένες περιπτώσεις να πραγματοποιήσει τη διεξαγωγή των αποδείξεων αυτεπαγγέλτως;

Οι διάδικοι είναι υπεύθυνοι για την προσκόμιση των αποδεικτικών στοιχείων. Σε υποθέσεις που αφορούν ζητήματα «εκτός διευθέτησης» για τα οποία οι διάδικοι δεν μπορούν να καταλήξουν σε συμβιβασμό, είναι δυνατόν το δικαστήριο να ζητήσει την προσκόμιση αποδεικτικών στοιχείων για την υπόθεση χωρίς αίτηση από οποιονδήποτε εκ των διαδίκων. Σε υποθέσεις επιμέλειας ή δικαιωμάτων επικοινωνίας, το δικαστήριο μπορεί να αποφασίσει ότι η διερεύνηση πρέπει να συμπληρωθεί με πρόσθετα αποδεικτικά στοιχεία. Σε αστικές υποθέσεις στις οποίες οι διάδικοι μπορούν να καταλήξουν σε συμβιβασμό, γνωστές και ως υποθέσεις διακριτικής διευθέτησης, δεν επιτρέπεται στο δικαστήριο να ζητήσει την προσκόμιση νέων αποδεικτικών στοιχείων με δική του πρωτοβουλία.

2.2 Ποιες είναι οι ενέργειες μετά την έγκριση της αίτησης διαδίκου σχετικά με τη διεξαγωγή αποδείξεων;

Τα αποδεικτικά στοιχεία προσκομίζονται κατά τη διάρκεια της προδικαστικής εξέτασης.

2.3 Σε ποιες περιπτώσεις μπορεί το δικαστήριο να απορρίψει αίτηση διαδίκου για συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων;

Το δικαστήριο μπορεί να απορρίψει αποδεικτικά στοιχεία όταν αυτό που θέλει να παρουσιάσει ο διάδικος δεν έχει ουσιώδη σημασία για την υπόθεση. Το ίδιο ισχύει σε υποθέσεις στις οποίες δεν απαιτούνται αποδεικτικά στοιχεία ή όταν είναι σαφές ότι τα αποδεικτικά στοιχεία δεν θα έχουν επίδραση. Περαιτέρω, υπάρχουν κανόνες που καθορίζουν ότι η γραπτή μαρτυρία μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνο σε ειδικές περιπτώσεις κατ' εξαίρεση.

2.4 Ποια είναι τα διάφορα αποδεικτικά μέσα;

Στη Σουηδία υπάρχουν, καταρχήν, πέντε διαφορετικές βασικές μορφές αποδεικτικών στοιχείων (αποδεικτικών μέσων). Αυτές είναι οι εξής:

- έγγραφα αποδείξεις
- εξέταση μαρτύρων
- εξέταση διαδίκων
- εξέταση πραγματογνώμονα
- αυτοψία.

2.5 Ποιες είναι οι μέθοδοι συγκέντρωσης αποδεικτικών στοιχείων από την κατάθεση μαρτύρων και σε τι διαφέρουν από τη συγκέντρωση αποδείξεων που προέρχονται από πραγματογνώμονα; Ποιοι είναι οι κανόνες που διέπουν την υποβολή γραπτών αποδεικτικών στοιχείων και εκθέσεων/γνωμοδοτήσεων πραγματογνωμόνων;

Κατά κανόνα, ο μάρτυρας καταθέτει προφορικά ενώπιον του δικαστηρίου. Η γραπτή μαρτυρική κατάθεση δεν είναι αποδεκτή. Ωστόσο, με την έγκριση του δικαστηρίου, ο μάρτυρας μπορεί να κάνει χρήση σημειώσεων ως βοήθημα μνήμης. Η εξέταση διεξάγεται από τον διάδικο που κλήτευσε τον μάρτυρα (πρόκειται για την επονομαζόμενη κύρια εξέταση), εκτός εάν το δικαστήριο ορίζει διαφορετικά. Στη συνέχεια παρέχεται και στον αντίδικο η δυνατότητα να εξετάσει τον μάρτυρα (αντεξέταση).

Στην περίπτωση εξέτασης πραγματογνώμονα, ο βασικός κανόνας είναι ότι ο πραγματογνώμονας πρέπει να υποβάλει γραπτή κατάθεση. Εάν ζητηθεί από έναν εκ των διαδίκων, και δεν υπάρχει προφανής έλλειψη συνάφειας, ο πραγματογνώμονας επιτρέπεται να καταθέσει και προφορικά κατά τη διάρκεια της δίκης. Προφορική εξέταση πραγματοποιείται επίσης όταν είναι απαραίτητο να καταθέσει άμεσα ενώπιον του δικαστηρίου.

Εάν η απόφαση για την υπόθεση πρέπει να ληφθεί μετά την κύρια εξέταση, π.χ. προκειμένου να καταθέσει ο μάρτυρας, τότε πρέπει καταρχήν να αναγνωστούν τα γραπτά αποδεικτικά στοιχεία και η μαρτυρική κατάθεση του πραγματογνώμονα κατά την κύρια εξέταση. Αυτό γίνεται προκειμένου να μπορέσει το δικαστήριο να λάβει υπόψη το υλικό αυτό κατά την έκδοση της απόφασης. Ωστόσο, υπάρχει πιθανότητα το δικαστήριο να αποφανθεί ότι τα γραπτά αποδεικτικά στοιχεία θα θεωρηθούν ότι έχουν καταγραφεί κατά την προδικασία, χωρίς να είναι απαραίτητο να έχουν πραγματικά καταγραφεί κατά την προδικασία.

2.6 Υπάρχουν αποδεικτικά μέσα με μεγαλύτερη αποδεικτική αξία από τα άλλα;

Δυνάμει του σουηδικού δικαίου, ισχύει η αρχή της ελεύθερης εκτίμησης των αποδείξεων. Αυτό σημαίνει, μεταξύ άλλων, ότι δεν υπάρχουν προκαθορισμένες αρχές βάσει του νόμου που να προσδιορίζουν το επίπεδο της αποδεικτικής αξίας των διαφόρων αποδεικτικών στοιχείων. Αντ' αυτού, εναπόκειται στο δικαστήριο να αποφασίσει, κατόπιν ανεξάρτητης αξιολόγησης όλων των στοιχείων που παρουσιάστηκαν ενώπιόν του, τι μπορεί να θεωρηθεί αποδεικτικό στοιχείο στην υπόθεση.

2.7 Είναι υποχρεωτική η χρήση συγκεκριμένων αποδεικτικών μέσων για την απόδειξη ορισμένων πραγματικών περιστατικών;

Η αρχή της ελεύθερης εκτίμησης των αποδείξεων σημαίνει ότι δεν υπάρχουν κανόνες βάσει των οποίων να ορίζεται ότι για την επιβεβαίωση ορισμένων περιστάσεων απαιτούνται συγκεκριμένοι τύποι αποδεικτικών στοιχείων. Στη θέση αυτών, το δικαστήριο κρίνει συνολικά τις περιστάσεις της υπόθεσης όταν εξετάζει τα στοιχεία που υποστηρίχθηκαν από αποδείξεις.

2.8 Οι μάρτυρες υποχρεούνται από το νόμο να καταθέσουν;

Δυνάμει του σουηδικού δικαίου, ισχύει η γενική υποχρέωση κατάθεσης μαρτυρίας. Αυτό σημαίνει ότι, κατά κανόνα, το άτομο που κλητεύεται ως μάρτυρας υποχρεούται να εμφανιστεί ενώπιον του δικαστηρίου και να καταθέσει.

2.9 Σε ποιες περιπτώσεις οι μάρτυρες μπορούν να αρνηθούν να καταθέσουν;

Ένα άτομο δεν υποχρεούται να καταθέσει ως μάρτυρας σε υπόθεση στην οποία έχει στενή συγγένεια με κάποιον από τους διαδίκους. Ένας μάρτυρας μπορεί να αρνηθεί να καταθέσει σε ορισμένες περιπτώσεις, εάν η δήλωση που θα κάνει τον υποχρεώνει να παραδεχτεί ότι έχει διαπράξει αξιόπονη ή παράνομη πράξη. Επιπλέον, δύναται επίσης, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, να αρνηθεί να αποκαλύψει εμπορικά μυστικά. Προβλέπονται ορισμένοι περιορισμοί όσον αφορά την υποχρέωση κατάθεσης μαρτυρίας για ορισμένες κατηγορίες επαγγελματιών, όπως το προσωπικό του τομέα υγειονομικής περιθαλψής.

2.10 Μπορεί ένα πρόσωπο που αρνείται τη μαρτυρία να υποστεί κυρώσεις ή να εξαναγκασθεί να καταθέσει;

Όλοι όσοι καταθέτουν ως μάρτυρες κλητεύονται επί ποινή προστίμου. Εάν ο μάρτυρας δεν εμφανιστεί, υπόκειται σε επιβολή προστίμου σε περίπτωση που δεν έχει βάσιμη δικαιολογία για την απουσία του, π.χ. ασθένεια. Εάν ο μάρτυρας δεν εμφανιστεί, το δικαστήριο μπορεί επίσης να εκδώσει ένταλμα βίαιης προσαγωγής εκτελεστό από την αστυνομία. Τέλος, το δικαστήριο μπορεί να θέσει υπό κράτηση τον μάρτυρα που θα αρνηθεί να καταθέσει χωρίς βάσιμη αιτία για την άρνησή του να απαντήσει σε ερωτήσεις.

2.11 Υπάρχουν πρόσωπα τα οποία δεν επιτρέπεται να εξετάζονται ως μάρτυρες;

Σε περίπτωση που το άτομο που καλείται να καταθέσει ως μάρτυρας είναι κάτω των 15 ετών ή πάσχει από ψυχική ασθένεια, εναπόκειται στο δικαστήριο να αποφασίσει, λαμβάνοντας υπόψη τις περιστάσεις, εάν το άτομο αυτό επιτρέπεται να καταθέσει ως μάρτυρας. Βλ. επίσης ενότητα 2.9.

2.12 Ποιος είναι ο ρόλος του δικαστή και των διαδίκων κατά την εξέταση μάρτυρα; Υπό ποιους όρους μπορεί ένας μάρτυρας να εξεταστεί με τηλεδιάσκεψη ή άλλα τεχνικά μέσα;

Η εξέταση του μάρτυρα διεξάγεται κατά κανόνα από τον διάδικο που κλήτευσε τον μάρτυρα (κύρια εξέταση). Στη συνέχεια, ο αντίδικος έχει την ευκαιρία να θέσει ερωτήσεις στον μάρτυρα (αντεξέταση). Μετά την αντεξέταση, ο διάδικος που κλήτευσε τον μάρτυρα και το δικαστήριο μπορούν να θέσουν συμπληρωματικές ερωτήσεις. Το δικαστήριο απορρίπτει ερωτήσεις που είναι έκδηλα άσχετες με την υπόθεση ή προκαλούν σύγχυση ή είναι ακατάλληλες κατ' άλλον τρόπο.

Οι διάδικοι, οι μάρτυρες και άλλα πρόσωπα που καλούνται να συμμετάσχουν στην ακροαματική διαδικασία, πρέπει να έχουν τη δυνατότητα συμμετοχής εξ αποστάσεως, μέσω τηλεοπτικής σύνδεσης, εκτός εάν αυτό αντενδείκνυται. Εξακολουθεί, ωστόσο, να ισχύει ο βασικός κανόνας, σύμφωνα με τον οποίο τα πρόσωπα που καλούνται να συμμετάσχουν στη διαδικασία πρέπει να παρίστανται στο δικαστήριο αυτοπροσώπως.

Η εξέταση του μάρτυρα μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσω τηλεφώνου, εφόσον ενδείκνυται, λαμβάνοντας υπόψη τα έξοδα που απαιτούνται για να είναι ο μάρτυρας παρών στο δικαστήριο και το πόσο σημαντικό είναι να καταθέσει προσωπικά στη δίκη.

3 Αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων

3.1 Στις περιπτώσεις που τα αποδεικτικά στοιχεία δεν έχουν συγκεντρωθεί με νόμιμο τρόπο από διάδικο, μπορεί να τα χρησιμοποιήσει το δικαστήριο για την έκδοση της απόφασής του;

Η αρχή της ελεύθερης εκτίμησης των αποδείξεων σημαίνει ότι μόνο σε ορισμένες σπάνιες εξαιρετικές περιπτώσεις απαγορεύεται η χρήση ορισμένων τύπων αποδεικτικών στοιχείων. Κατά συνέπεια, το γεγονός ότι τα αποδεικτικά στοιχεία ενδέχεται να έχουν αποκτηθεί με μη επιτρεπόμενο τρόπο δεν αποτρέπει, καταρχήν, την επίκλησή τους στη δίκη. Αντιθέτως, το γεγονός αυτό μπορεί να έχει κάποια βαρύτητα εάν αποδοθεί στα εν λόγω στοιχεία περιορισμένη αποδεικτική ισχύς κατά την αξιολόγηση των αποδείξεων.

3.2 Γίνονται δεκτές ως αποδεικτικά στοιχεία οι μαρτυρίες των διαδίκων;

Οι διάδικοι σε μια υπόθεση δεν μπορούν να εμφανίζονται ως μάρτυρες. Μπορούν, ωστόσο, να υποβληθούν σε ένορκη εξέταση, υπό τον όρο ότι ευθύνονται ποινικά για την αλήθεια των πληροφοριών που υποβάλλουν.

Τελευταία επικαιροποίηση: 05/11/2015

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται ο αντίστοιχος αρμόδιος επαφής του ΕΔΔ. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δεν αναλαμβάνουν καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα.

Τα κράτη μέλη που είναι αρμόδια για τη διαχείριση ιστοσελίδων με εθνικό περιεχόμενο προβαίνουν αυτή τη στιγμή στην επικαιροποίηση μέρους του περιεχομένου αυτού του ιστότοπου για να το προσαρμόσουν στην αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Εάν στο περιεχόμενο του ιστοτόπου δεν λαμβάνεται ακόμη υπόψη η αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου, πρόκειται για ακούσιο σφάλμα και θα γίνουν οι κατάλληλες διορθώσεις.